

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : การมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย

เอกวิทย์ มณีธร*, ร.ด.

บทคัดย่อ

การปกครองตามระบอบประชาธิปไตย นั้นเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ที่มุ่งเน้นอุดมการณ์สำคัญในเรื่องของความเสมอภาค เสรีภาพ ภารดรภาพ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาระบบการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย สังคมใดจะมีระดับความเป็นประชาธิปไตยสูงหรือต่ำสามารถพิจารณาได้จากระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน สังคมที่มีระดับการมีส่วนร่วมสูง ย่อมมีระดับความเป็นประชาธิปไตยสูง ในทางตรงกันข้าม ถ้าสังคมใดมีระดับการมีส่วนร่วมต่ำ แสดงว่าสังคมนั้นมีระดับความเป็นประชาธิปไตยต่ำ

โดยนัยนี้อาจถือได้ว่าการพัฒนาทางการเมือง คือ การทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง ความสำเร็จของการพัฒนาทางการเมืองจึงขึ้นกับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เป็นสำคัญ ดังนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นเป้าหมายของการพัฒนาทางการเมืองโดยตรง โดยเฉพาะการพัฒนาทางการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตยนั้นมีหลายรูปแบบ เช่น การชักจูงผู้อื่นให้เลือกตั้งผู้ที่ตนสนับสนุน การบริจาคเงินสนับสนุนทางการเมือง การชุมนุมทางการเมือง การเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง การลงสมัครรับเลือกตั้ง การใช้สิทธิเลือกตั้ง ฯลฯ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) เป็นการเลือกบุคคลตามความต้องการสู่กระบวนการทางการเมือง ซึ่ง

* ว่าที่เรอตรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์; หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

เปิดโอกาสให้บุคคลที่มีความสามารถได้เข้าไปทำงานทางการเมือง โดยผ่านการเลือกตั้งจากประชาชนเพื่อเข้ามาทำงานฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่งในกระบวนการทางการเมืองและการปกครอง เพราะการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนในการปกครองประเทศ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ มีเจตนารมณ์ให้ประชาชนชาวไทยมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งตัวแทนเข้าสู่ระบบการเมืองการปกครอง โดยกำหนดให้บุคคลที่มีสิทธิเลือกตั้งมีหน้าที่ต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ซึ่งจำนวน ส.ส. ของประเทศไทยที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันคือ ๔๘๐ คน โดยแบ่งเป็น ๒ ประเภท อันได้แก่ ส.ส. ซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๔๐๐ คน และ ส.ส. ซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วนจำนวน ๘๐ คน การเลือกตั้ง ส.ส. ให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ โดยให้ใช้บัตรเลือกตั้ง ส.ส. แบบละหนึ่งใบ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้ส่งเสริมให้ประชาชนชาวไทยมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ส.ส. ที่แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ วิธีการ จากเดิมไปบ้าง แต่ก็ยังคงมีความสำคัญอยู่เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้คะแนนเสียงของประชาชนเป็นเสมือนเสียงสวรรค์ ที่จะเลือกสรรบุคคลไปทำหน้าที่ในการบริหารจัดการบ้านเมืองให้ราบรื่น/ ดำรงคงอยู่และเจริญ พัฒนาตนเองแบบมีสัญญาประชาคมต่อกัน ดังนั้นทุกคนจึงควรตระหนักถึงความสำคัญของการไปใช้สิทธิลง

คะแนนเสียงเลือกตั้ง ส.ส. เพื่อคัดสรรตัวแทนที่ดีมีคุณภาพและคุณธรรมเข้าสู่ระบบการบริหารจัดการของรัฐตามวัตถุประสงค์ของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

Abstract

The study is the observation of the process and political behavior in the election of Chon Buri senators in 2006. The objectives of this study are as follows; (1) To know the general atmosphere of the election. (2) To study roles and working of the Chon Buri Election Commission. (3) To specify problems, difficulties and solutions in the election. (4) To study the political behaviors of the candidates running for the election. (5) To study the roles of the government, public and private organizations related to the election. (6) To know the political behaviors of the people, especially those relates to the senator election. (7) To suggest ways to improve the process of the senator election as one of the mechanisms for the democratic consolidation in Thailand.

The author divides the time frame of the study into 3 parts, that are (1) the period of three months before the election (three month before the promulgation of royal decree on the election day), (2) the election day, and (3) the period of three months from the day after the election to the day that Chonburi Election Commission formally certified the election result.

Regarding research methodology, the author takes qualitative methods, such as, documentary analysis, observation and in-depth interviews with those related to the election.

The findings of this study are as follows; The election was in a normal state. There was no obstacles to the election process administered by Chon Buri Election Commission and related organizations. Political participation and people rate of interest were average. The political behaviors of the candidates were in a normal state. The level of competition was not high. The atmosphere of the election was rather quiet. The election was not as enthusiastic as the previous one.

โดยทั่วไปเป็นที่ทราบกันว่า การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยนั้นสามารถกล่าวได้ว่าเป็น “การปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน : government of the people, by the people, and for the people” (เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ, ๒๕๔๕, หน้า ๑๓๖) ซึ่งคำว่าประชาธิปไตย (Democracy) มีมาตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ เมื่อประมาณกว่าสองพันสี่ร้อยปีมาแล้ว ประชาธิปไตยเป็นการสมาคมกันระหว่างคำศัพท์สองคำคือ “demos” ที่หมายถึง “ประชาชน” กับ “kratos” ที่หมายถึง การปกครอง เมื่อนำสองคำศัพท์รวมเข้าด้วยกันจึงสื่อความหมายว่าเป็น “การปกครองโดยประชาชน” (จิรโชค วีระชัย และคณะ, ๒๕๔๗, หน้า ๒๘๕-๒๘๖) ประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่มุ่งเน้น

อุดมการณ์สำคัญในเรื่องของความเสมอภาค เสรีภาพ ภารดรภาพ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ยึดหลักนิติธรรมและการใช้เหตุผล เป็นการปกครองโดยเสียงข้างมากโดยเคารพเสียงข้างน้อย และการมีส่วนร่วมของประชาชน (จักร พันธ์ชูเพชร, ๒๕๕๐, หน้า ๑๒๘-๑๔๒; สมศักดิ์ เกียวกิ่งแก้ว, ๒๕๒๕, หน้า ๑๓๕-๑๔๑) เป็นต้น

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (Political Participation) เป็นทั้งเป้าหมายและกระบวนการทางการเมือง กล่าวคือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาระบบการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย สังคมใดจะมีระดับความเป็นประชาธิปไตยสูง หรือต่ำพิจารณาได้จากระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน สังคมที่ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง ย่อมมีระดับความเป็นประชาธิปไตยสูง ในทางตรงกันข้ามถ้าสังคมใดมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำ แสดงว่าสังคมนั้นมีระดับความเป็นประชาธิปไตยต่ำ โดยนัยนี้นักวิชาการทางรัฐศาสตร์บางกลุ่มจึงถือว่าการพัฒนาทางการเมือง คือ การทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง ความสำเร็จของการพัฒนาทางการเมืองจึงขึ้นกับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นสำคัญ ดังนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นเป้าหมายของการพัฒนาทางการเมืองโดยตรง โดยเฉพาะการพัฒนาทางการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย ในส่วนของ

กระบวนการทางการเมืองนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองแท้จริง คือ การแสดงออกซึ่งกิจกรรมทางการเมืองของบุคคลในสังคม กิจกรรมเหล่านี้ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคมการเมือง และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกับองค์กรทางการเมือง รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับรัฐบาล การแสดงออกซึ่งกิจกรรมทางการเมืองเหล่านี้คือ กระบวนการทางการเมือง ซึ่งจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่ประชาชนต้องการ (เอกวิทย์ มณีธร, ๒๕๔๕, หน้า ๑๗๖-๑๗๗) หากพิจารณาการมีส่วนร่วมทางการเมืองภายใต้กรอบของระบบการเมือง อาจจำแนกได้สองลักษณะสำคัญ กล่าวคือ ลักษณะแรก เป็นลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย ซึ่งมีความหมายครอบคลุมลักษณะต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น ส่วนลักษณะที่สองคือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบอำนาจนิยมหรือระบบเผด็จการ ลักษณะสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบนี้จะเป็นไปแบบทิศทางเดียว กล่าวคือ ประชาชนจะแสดงบทบาททางการเมืองได้เฉพาะภายใต้กรอบที่ผู้ปกครองกำหนดให้เท่านั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการแสดงออกทางการเมืองเพื่อสนับสนุนผู้ปกครอง ภายใต้การระดมและการกำกับของผู้ปกครองโดยตรง อาจเป็นการแสดงออกของประชาชนเพื่อสนับสนุนนโยบายของรัฐบาล หรือแสดงออกซึ่งการต่อต้านต่างชาติที่เป็นปฏิปักษ์กับรัฐบาล การแสดงออกซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบบอำนาจนิยมหรือระบบเผด็จการจะเป็น

ไปในลักษณะของการระดมการมีส่วนร่วม (Mobilized Participation) เป็นสำคัญ และจะต้องเป็นไปในลักษณะการสนับสนุนผู้นำเผด็จการเท่านั้น จะแสดงออกเพื่อการคัดค้านผู้นำหรือรัฐบาลเผด็จการมิได้ ดังนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบบอำนาจนิยมหรือระบบเผด็จการจึงแตกต่างกับระบบประชาธิปไตยอย่างชัดเจน เพราะการแสดงออกซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบบประชาธิปไตยสามารถกระทำได้ทั้งในทางสนับสนุนและคัดค้านรัฐบาล และโดยส่วนใหญ่ในระบบประชาธิปไตยสามารถกระทำได้ทั้งในทางสนับสนุนและคัดค้านรัฐบาล และโดยส่วนใหญ่จะเป็นการแสดงออกที่เป็นอิสระจากการควบคุมหรือกำกับของรัฐบาล นอกจากนี้ การแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในระบบประชาธิปไตย อาจมีอิทธิพลหรือส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของรัฐบาล และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลได้ ทั้งนี้เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบบประชาธิปไตยจะสะท้อนถึงความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ คือ การแสดงออกซึ่งเจตจำนงทั่วไป (General Will) ของประชาชนนั่นเอง จึงเป็นเรื่องที่ผู้นำทางการเมืองจะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง (สมบัติ ชำรงธัญวงศ์, ๒๕๔๑, หน้า ๓๑๖-๓๑๗)

การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในแต่ละรูปแบบของสังคม แต่ละสังคมอาจดำเนินไปในสองแบบแผนใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้ (จุฑารัตน์ บางยี่ขัน และ สนธิ บางยี่ขัน, ๒๕๔๘, หน้า ๑๕๕)

แบบแผนแรก การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างอิสระ (Autonomous Political Participation) หมายถึง ลักษณะที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบใด ๆ ด้วยความพึงพอใจส่วนตัว เป็นไปโดยสมัครใจ หรือได้พิจารณาพิจารณาให้ใช้วิจารณญาณของตนเองมองเห็นประโยชน์ของการเข้ามีส่วนร่วม และมองเห็นว่าตนเองสามารถที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้อย่างแท้จริง

แบบแผนที่สอง การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยถูกปลุกกระตือรือร้น (Mobilized Political Participation) หมายถึง ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่เป็นไปโดยที่ไม่ได้เกิดจากเจตจำนงของตนเอง แต่เกิดจากผู้อื่นปลุกกระตือรือร้นให้เข้าร่วมในการกระทำกิจกรรมทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ โดยการขู่เข็ญ บังคับ ชักจูง หรือใช้อิทธิพลทางวัตถุ เป็นต้น ทั้งนี้ก็เพื่อให้เป็นไปตามที่ผู้ปลุกกระตือรือร้นต้องการ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตยนั้นมีหลายรูปแบบ ได้แก่ (เชาวน์วัศ เสนพงศ์, ๒๕๔๘, หน้า ๑๔๐-๑๔๑)

๑. การแสดงความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง
๒. การริเริ่มประเด็นพูดคุยทางการเมือง
๓. การชักจูงผู้อื่นให้เลือกตั้งผู้ที่ตนสนับสนุน
๔. การติดกระดุมหรือสติ๊กเกอร์เพื่อแสดงการสนับสนุน
๕. การติดต่อกับนักการเมืองหรือผู้นำทางการเมือง

๖. การบริจาคเงินสนับสนุนทางการเมือง

๗. การร่วมประชุมหรือชุมนุมทางการเมือง

๘. การร่วมรณรงค์ทางการเมือง

๙. การเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง

๑๐. การเสนอตัวเป็นคู่แข่งขึ้นทางการเมือง

๑๑. การร่วมระดมทุนเข้าพรรค

๑๒. การดำรงตำแหน่งทางการเมือง

๑๓. การลงสมัครรับเลือกตั้ง

๑๔. การใช้สิทธิเลือกตั้ง

ฯลฯ

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) เป็นการเลือกบุคคลตามความต้องการสู่กระบวนการทางการเมืองและสร้างความชอบธรรมทางการเมือง เปิดโอกาสให้บุคคลที่มีความสามารถได้เข้าไปทำงานทางการเมือง โดยผ่านการเลือกตั้งจากประชาชน เพื่อเข้ามาทำงานฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ๒๕๕๐, หน้า ๒) การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่งในกระบวนการทางการเมืองและการปกครอง เพราะการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนในการปกครองประเทศ เจตจำนงดังกล่าวปรากฏอยู่ในลักษณะของการเรียกร้อง (Demand) หรือ สนับสนุน (Support) ต่อการตัดสินใจทั้งหลายในระบบการเมือง (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, ๒๕๔๒, หน้า ๒๐๑)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ มีเจตนารมณ์ให้ประชาชนชาวไทยมี

ส่วนร่วมในการเลือกตัวแทนของตนเข้าสู่ระบบการเมืองการปกครอง โดยกำหนดให้บุคคลที่มีสิทธิเลือกตั้ง มีหน้าที่ต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ดังนั้น รัฐต้องมีหน้าที่โดยตรงในการอำนวยความสะดวกและจัดให้สามารถใช้สิทธิเลือกตั้งได้โดยง่าย (คณะกรรมการการวิสามัญพินทิกเจตนาธรรมณ์ จดหมายเหตุ และตรวจรายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๐, หน้า ๖๕) ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) นั้นมีหน้าที่ที่สำคัญดังนี้คือ (เรื่องโรจน์ จอมสืบ, ม.ป.ป.)

๑. ออกกฎหมายเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชน

๒. เป็นผู้เลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

๓. ความคุม ตรวจสอบ และถ่วงดุลการบริหารงานของรัฐบาล

๔. อนุมัติงบประมาณแผ่นดินเพื่อการพัฒนาประเทศ

๕. นำประเด็นปัญหา ความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชนเสนอต่อรัฐบาลเพื่อกำหนดเป็นนโยบายสาธารณะต่อไป

จำนวนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประเทศไทยที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน คือ สี่ร้อยแปดสิบคน โดยแบ่งเป็นสองประเภท อันได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวนสี่ร้อยคน และสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วนจำนวนแปดสิบคน การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ โดยให้ใช้บัตรเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบละหนึ่ง

ใบ ในปัจจุบันกฎหมายกำหนดให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งให้ผู้มีสิทธิในเขตเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้เท่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีได้ในเขตเลือกตั้งนั้น ซึ่งการคำนวณจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงมีได้ในแต่ละเขตเลือกตั้งและการกำหนดเขตเลือกตั้งให้ดำเนินการดังนี้คือ (สภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๐ หน้า ๔๒-๔๖)

๑. ให้คำนวณเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิกหนึ่งคน โดยคำนวณจากจำนวนราษฎรทั้งประเทศ ตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรที่ประกาศในปีสุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้ง เฉลี่ยด้วยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสี่ร้อยคน

๒. จังหวัดใดมีราษฎรไม่ถึงเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิกหนึ่งคนตาม ข้อ ๑ ให้จังหวัดนั้นมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้หนึ่งคน จังหวัดใดมีราษฎรเกินเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิกหนึ่งคน ให้จังหวัดนั้นมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคนทุกจำนวนราษฎรที่ถึงเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิกหนึ่งคน

๓. การกำหนดเขตเลือกตั้งให้ดำเนินการโดยจังหวัดใดมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ไม่เกินสามคน ให้ถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง แต่ถ้าจังหวัดใดมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เกินสามคน ให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้ง โดยจัดให้แต่ละเขตเลือกตั้งมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามคน

๔. ในกรณีที่แบ่งเขตเลือกตั้งในจังหวัดหนึ่งให้มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครบ

สามคนทุกเขตไม่ได้ ให้แบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็นเขตเลือกตั้งที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตละสามคนเสียก่อน แต่เขตที่เหลือต้องไม่น้อยกว่าเขตละสองคน ถ้าจังหวัดใดมีการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้สี่คน ให้แบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็นสองเขต เขตหนึ่งให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสองคน และจังหวัดใดมีการแบ่งเขตเลือกตั้งมากกว่าหนึ่งเขต ต้องแบ่งพื้นที่ของเขตเลือกตั้งแต่ละเขตให้ติดต่อกัน และต้องให้มีจำนวนราษฎรในแต่ละเขตใกล้เคียงกัน

ส่วนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วน เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองจัดทำขึ้น โดยให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้ง มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกพรรคการเมืองที่จัดทำบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นได้หนึ่งเสียง พรรคการเมืองหนึ่งจะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบสัดส่วนทุกเขตเลือกตั้ง หรือจะส่งเพียงบางเขตเลือกตั้งก็ได้ การกำหนดเขตเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วน ให้ดำเนินการดังนี้คือ ๑) ให้จัดแบ่งพื้นที่ประเทศออกเป็น แปดกลุ่มจังหวัด และให้แต่ละกลุ่มจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง โดยแต่ละเขตเลือกตั้งให้มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้สิบคน ๒) การจัดกลุ่มจังหวัด ให้จัดจังหวัดที่มีพื้นที่ติดต่อกันอยู่ในกลุ่มจังหวัดเดียวกัน และในกลุ่มจังหวัดทุกกลุ่มต้องมีจำนวนราษฎรตามหลักฐานในการทะเบียนราษฎรที่ประกาศในที่สุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้งรวมกันแล้วใกล้เคียงกัน ทั้งนี้โดยให้จังหวัดทั้งจังหวัดอยู่ในเขตเลือกตั้งเดียว

สำหรับคุณสมบัติของบุคคลผู้มีสิทธิเลือกตั้งคือ (ก) มีสัญชาติไทย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ ต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี (ข) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ ในวันที่ ๑ มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้ง (ค) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่นอกเขตเลือกตั้งที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน หรือมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง หรือมีถิ่นที่อยู่นอกราชอาณาจักร ย่อมมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ อีกด้วย นอกจากนี้แล้วรัฐธรรมนูญยังได้กำหนดถึงคุณสมบัติของบุคคลที่ต้องห้ามไม่ให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง อันได้แก่ (ก) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรตหรือนักบวช (ข) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง (ค) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย (ง) วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ เป็นต้น ผู้ที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งและมิได้แจ้งเหตุอะไร (เรื่องโรจน์ จอมสปี. ม.ป.ป.) ต่อใคร จะต้องเสียสิทธิสามประการดังนี้ คือ (เรื่องโรจน์ จอมสปี. ม.ป.ป.)

๑. สิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น สิทธิในการเสนอ

ชื่อเข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภา

๒) สิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งเป็น
กำนันและผู้ใหญ่บ้าน

๓) สิทธิในการยื่นคำร้องคัดค้านการ
เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา
การเสียสิทธิสามประการนี้ จะได้กลับ
คืนมาเมื่อไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือ
ผู้บริหารท้องถิ่นครั้งต่อไป

จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมสำคัญของการปกครอง
ระบอบประชาธิปไตยเหมือนดังคำกล่าวที่ว่า
ประชาธิปไตยเป็นการปกครองของประชาชน
โดยประชาชน และเพื่อประชาชน การมีส่วน
ร่วมทางการเมืองในรูปแบบการเลือกตั้งสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรจึงถือว่าเป็นทั้งสิทธิและหน้าที่
ของประชาชนที่จะแสดงความรับผิดชอบต่อ
การเมืองการปกครองของตนเองและสังคม
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐
จัดได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญอีกฉบับหนึ่งของ
ประเทศไทยที่ได้ส่งเสริมให้ปวงชนชาวไทยมี

ส่วนร่วมทางการเมืองเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งในการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียง
เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่แม้จะมีการ
เปลี่ยนแปลงรูปแบบ วิธีการจากเดิมไปบ้าง แต่
ก็ยังคงมีความสำคัญอยู่ เพราะเป็นการเปิด
โอกาสให้คะแนนเสียงของประชาชนเป็น
เสมือนเสียงสวรรค์ ที่จะเลือกสรรบุคคลผู้ไปทำ
หน้าที่ในการบริหารจัดการบ้านเมืองให้ธำรงคง
อยู่และเจริญ พัฒนาตนเองแบบมีสัญญา
ประชาคมต่อกัน ดังนั้น พวกเราชาวไทยทุกคน
ควรตระหนักถึงความสำคัญของการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการไปใช้สิทธิ
ลงคะแนนเสียง รวมทั้งเชิญชวนสมาชิกใน
ครอบครัวและในที่ทำงาน หรือสถาบันการ
ศึกษาในกรณีที่ยังเรียนอยู่ ให้ไปใช้สิทธิลง
คะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
กันอย่างพร้อมเพรียงถ้วนหน้า เพื่อคัดสรร
ตัวแทนที่ดีมีคุณภาพและมีคุณธรรมเข้าสู่ระบบ
การบริหารจัดการของรัฐ และเพื่อให้บรรลุ
วัตถุประสงค์ของการปกครองระบอบประชาธิปไตย
อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขนั่นเอง

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการวิสามัญบันทึกเจตนารมณ์ จดหมายเหตุ และตรวจรายงานการประชุม
สภาร่างรัฐธรรมนูญ. (๒๕๕๐). เจตนารมณ์ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๕๐. กรุงเทพฯ: สำนักกรรมการ ๓ สำนักงานเลขาธิการ
สภาผู้แทนราษฎร.
- จักร พันธุ์เพชร. (๒๕๕๐). รัฐศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ ๕). กรุงเทพฯ: มายด์ พับลิชชิง.
- จิรโชค วีระชัย และคณะ. (๒๕๔๗). รัฐศาสตร์ทั่วไป. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จุฑารัตน์ บางยี่ขัน และสนธิ์ บางยี่ขัน. (๒๕๔๗). กระบวนการนิติบัญญัติ. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เชาวน์วัศ เสนพงศ์. (๒๕๔๘). การเมืองไทยยุคปัจจุบัน : ปัญหาการพัฒนาพรรคการเมืองใน
ประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (๒๕๔๒). การเลือกตั้งกับการพัฒนาการเมืองไทย. ใน เอกสารการสอนชุดวิชา
ปัญหาการพัฒนาทางการเมืองไทย. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- รัฐพล พันธ์แก้ว เวียงสระ. (ม.ป.ป.). ห้องเรียนต้นข้าว สำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน:
อนาคตประเทศไทยกับการเลือกตั้ง. สืบค้นเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๑, จาก
http://www.newsclassroom.obec.go.th/view.php?article_id=98&page=50.
- เรืองโรจน์ จอมสับ. (ม.ป.ป.). การเลือกตั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น. สืบค้นเมื่อวันที่ ๒ เมษายน
๒๕๕๑, จาก <http://www.ect.go.th/thai/clip.html>.
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (๒๕๔๕). หลักรัฐศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ ๒). กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- สมบัติ ธำรงธัญวงศ์. (๒๕๔๑). การเมือง : แนวคิดและการพัฒนา (พิมพ์ครั้งที่ ๗). กรุงเทพฯ:
เสมาธรรม.
- สมศักดิ์ เกียวกิ่งแก้ว. (๒๕๒๕). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ: มิตรนราการพิมพ์.
- สภาร่างรัฐธรรมนูญ. (๒๕๕๐). ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย : ฉบับลงประชามติ.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (๒๕๕๐). อยู่ไหนก็เลือกตั้ง ส.ส. ได้ทุกที่. กรุงเทพฯ:
สำนักงานฯ.
- เอกวิทย์ มณีธร. (๒๕๔๕). การเมืองกับวิถีไทย. ใน มุมมองสังคมไทยแบบบูรณาการ. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์ เอ็ม.ที.เพรส.